

Δήμητρα Κωτούλα

Η αγκάθινη κορόνα της ποίησης

Η διδάσκουσα στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, που έχει μελετήσει την επιρροή της πανδημίας στη λογοτεχνική παραγωγή, γράφει για τη συλλογή της Δήμητρας Κωτούλα «Θα ήσουν παντελώς ανυπεράσπιστος»

ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗ

Ένα πεδίο διαρκούς έντασης – χωρίς μεγάλα δράματα – σαρώνει τη νύχτα.

Άστρα σαν ανάσες πανάρχαιου Θεού καρφωμένες στο άπειρο.

Υπάρχουν συνάφειες ανάμεσα σε αλόκοια πράγματα.

Υπάρχει στο τραπέζι μια λευκή σελίδα.

γράφει η Δήμητρα Κωτούλα στο εναρκτήριο ποίημα της τελευταίας ποιητικής συλλογής της με τίτλο *Θα ήσουν παντελώς ανυπεράσπιστος* και υπότιτλο *Ποιήματα της λευκής σελίδας* αποδίδοντας την υπαρξιακή αγωνία της βασανιστικής πάντα αναμονής για τη γένεση της γραφής. Η συλλογή, που είναι η τρίτη της Κωτούλα – έχουν προηγηθεί οι συλλογές *Τρεις νότες για μια μουσική* (εκδ. Νεφέλη, 2004) και *Η επίμονη αφήγηση* (εκδ. Πατάκης, 2017) – χωρίζεται σε δύο ενότητες: I. *Ποιήματα της λευκής σελίδας*, με δύο επιμέρους υποενότητες, *Ενότητα Α' (Θέσεις)* και *Ενότητα Β' (Αντιθέσεις)*, και II. *Animal Triste*.

I. Ποιήματα της λευκής σελίδας

Στα σαράντα πέντε ποιήματα της πρώτης ενότητας η ποιήτρια κατεβαίνει στην Πόηση τον Άδη αναζητώντας τα συστατικά που συνθέτουν την τέχνη

Στη δεύτερη ενότητα το τραύμα της πανδημίας Covid-19 βρίσκεται στο κέντρο του προβληματισμού της ποιήτριας

της. «Μια μη διαπραγματεύσιμη λύπη» αγρυπνά στη λευκή σελίδα, καθώς το υποκείμενο της αφήγησης σε ρόλο ποιητή αναζητά τις κατάλληλες λέξεις «υπερήλικες / τυλιγμένες ανθεκτικό μέλανι / σαν σε ράσο», που θα βρουν τη θέση τους στην αδειανή σελίδα. Η σχέση της ποιήτριας με την τέχνη της είναι σχέση οδύνης και βαθιάς θλίψης, όχι για το ατελέσφορο ή το ανεπίδοτο της γραφής, αλλά για τα υπαρξιακά κέρδη ή απώλειες που προκύπτουν από τα «συμπλήματα κάθε είδους ιδεών» που «θολώνουν το μυαλό / σαν ζωοκραυγές από αστέρια» κατά την πάλη της ποιητικής δημιουργίας:

Νιθώω ευγνωμοσύνη για τη βαθιά την αναίτια αυτή θλίψη

Ασθενής Covid 19 περνάει από την ομάδα γιατρών στο Πόρτο Αλέγκρε της Βραζιλίας, τον Απρίλιο του 2020

τόνος στη φωνή της ποιήτριας κορυφώνεται δραματικά όταν αποτυπώνει στο χαρτί τραγικές εικόνες παρμένες από τη διεθνή ειδησεογραφία, στις οποίες προσδίδει αισθητικό βάρος και αξία διαχρονική μέσω του ποιητικού της λόγου:

Ομαδικό τάφοι και κάτω πετρώματα ως τη ρίζα του φωτός.

Εδώ κι εκεί ένα τραγόνι ή περισσότερο ζητάει το ταίρι του.

Ο τόπος που κείνται δεν έχει όνομα.

Κείτομαι κι εγώ ανάμεσά τους.

Ποια μπορεί να είναι η θέση της ποίησης μέσα στη ζοφερή αυτή πραγματικότητα; Η ποίηση όταν

Για την ώρα η ζωή διαδραματίζεται σε επάλληλα παλιρροϊκά κύματα από το χολ ως την άκρη της κουζίνας.

λειτουργεί ως αντίδοτο μιας και:

Ένα φως βιολετί άστραψε εγκλωβισμένο στον ορίζοντα.

Κλεινουμε τα μάτια κι ονειρευόμαστε κοινούμελλες ποιήματα με

πλατιά άσπρα ανοιγμένα φτερά.

Η Δήμητρα Κωτούλα στα ποιήματα της συλλογής *Θα ήσουν παντελώς ανυπεράσπιστος. Ποιήματα της λευκής σελίδας*, με την ταχύτητα του καιρού και τη δύναμη της εξομολόγησης και του ξεγυμνωμένου του εαυτού, πυκνώνει και κορυφώνει τον ποιητικό λόγο που συγχρόνως λέει, δείχνει και σημαίνει. Η ποιήτρια σκιάζει και φωτίζει τα πράγματα με οικονομία, με λιγοστές λέξεις, που αποδίδουν πολλαπλάσια σε νόημα και σε ζωή, αποκαλύπτοντας στον αναγνώστη – ο οποίος χωρίς την αγωνία της λευκής σελίδας θα ήταν παντελώς ανυπεράσπιστος «στις παντός είδους αντεγκλίσεις» – το αληθινό είναι τους.

τις λέξεις που δεν υπάρχει πια χρόνος ή τρόπος να κουλουριαστούν στο χαρτί μου.

Η διαλεκτική της ανθρώπινης πορείας, από τη ζωή στον θάνατο, από το λίγο στο πολύ και από το πολύ στο λίγο διαπνέει τα ποιήματα της πρώτης ενότητας του βιβλίου με σημείο αναφοράς τη λευκή σελίδα και την ανάγκη να ανιχνεύσει η ποιήτρια σε βάθος τον πυρήνα των πραγμάτων. Η Κωτούλα με λιτότητα, αφαιρετικότητα και ελλειπτικότητα εξερευνά τα άλλοτε μνημειώδη συμβάντα της ύπαρξης, που «τώρα παραλούν με ξινές / παραπονιρικές κραυγές / μπροστά στα μάτια μας». Ενδιαφέρον στοιχείο συνιστά η χρήση του αρσενικού γένους στα ποιήματα της πρώτης ενότητας, σε μια προσπάθεια της ποιήτριας να αποδώσει το υπεργώ του ποιητή, την πολύτροπη σχέση του με τον εαυτό του και τον κόσμο, σχέση που πέραν από τις οποίες μεταφυσικές, ιδεολογικές ή άλλες ανησυχίες είναι θεμελιώδη βιωματικά της έσω και έξω πραγματικότητας του ποιητή, μιας και

Ορθο μαστίγιο το εγώ υψώνει το ανάστημά του πάνω από τη λευκή σελίδα που υψώνει το ανάστημά της πάνω απ' τη μαύρη άβυσσο λέει και θα μπορούσε έτσι να το υπερασπιστεί.

II. Animal triste

Στη δεύτερη ενότητα της ποιητικής συλλογής, που περιλαμβάνει είκοσι

πέντε ποιήματα γραμμένα την περίοδο Ανοιξη-Καλοκαίρι 2020, το τραύμα της πανδημίας του κορωνοϊού Covid-19 βρίσκεται στο κέντρο του προβληματισμού της Κωτούλα. Η σχέση επικαιρότητας και ποίησης, μια σχέση δυσπρόσιτη και επίμαχη, καθορίζει την πραγματολογία, τη σκηνογραφία και το ήθος των ποιημάτων. Παρά το γεγονός πως η επικαιρότητα, όπως εκφράζεται μέσα από τις ειδήσεις, είναι εφήμερη, η ποίηση έχει την ικανότητα να μιλά γι' αυτήν χωρίς να μετατρέπεται σε δημοσιογραφία, όπως διαπιστώνουμε διαβάζοντας τα ποιήματα της ενότητας αυτής. Η ποίηση ως αντι-είδος προς τη σφοδρότητα των ειδήσεων αντιστέκεται στην πίεση που της ασκείται προβάλλοντας ενίοτε μια αντι-πραγματικότητα, δίνοντας διέξοδο σε όλα τα αδιέξοδα που ασφυκτικά μας περιβάλλουν, και αυτό γιατί ο ποιητικός λόγος έχει τη δύναμη να συμμετέχει άμεσα στο αίσθημα και τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου, αποκαλύπτοντας τις αληθινές διαστάσεις του οσιουπόδητου θέματος που τον απασχολεί.

Κύρια συναισθηματική τροπικότητα του ποιητικού υποκειμένου – που είναι πλέον γένους θηλυκού, δηλώνοντας εμφατικά τη βιωματική διάσταση της ποιητικής γραφής, όταν αυτή ακαριαία αντιδρά σε συγκλονιστικά γεγονότα της επικαιρότητας – και σε αυτή την ενότητα είναι η θλίψη. Η ποιητική πρωϊδα αναπολεί τη χαμένη συντροφικότητα μέσα στον εγκλεισμό της κορόνας, βομβαρδισμένη από ειδήσεις θανάτου με τη βεβαιότητα της καταστροφής και της ανθρώπινης ήττας. Ο ελεγεϊακός

Δήμητρα Κωτούλα **ΘΑ ΗΣΟΥΝ ΠΑΝΤΕΛΩΣ ΑΝΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΟΣ. ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΛΕΥΚΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ**

Εκδ. Πατάκη, 2021, σ. 96 **Τιμή 12,20 ευρώ**